

Major vet. Dr. František Vokroj:

Učme jezdecké koně tahat!

Zní to na první pohled trochu divně, skoro paradoxně.

Snad ne jeden čtenář nad tím zavrtí hlavou. A přece jsem přesvědčen, že by požadavek, aby náš jezdecký kůň uměl také tahat, byl v našich poměrech více než oprávněný. Potvrzují to ostatně všechna větší a déle trvající polní cvičení již v míru, ale teprve ve válce ukázala by se jasně a přesvědčivě důležitost mnohostranného výcviku jak vojína, tak také koně. Nikdo nebude popírat, že výcvik v míru má být průpravou pro válku.

Kdyby k ní došlo, byli bychom, co se týká koní, odkázáni snad výhradně na domácí chov a musili bychom jistě hodně sleviti s požadavků, jaké jsme zvykli v míru klásti na koně jezdecké. Koní příježděných bude nutno šetřit přímo úzkostlivě, neboť nelze je tak snadno nahradit jako tažné. Nemá-li však velitel náhrady, odevzdá dobrého koně onemocnělého jen v nejnutnějším případě. Činí tak ke škodě, někdy i k záhubě koně, nemá-li u útvaru příležitost a podmínky pro jeho léčení a ošetřování. Ale nouze láme železo. V prvních týdnech války je třeba počítat s největší možnou výkonností koní aktivních. A tu lze zvýšit oboustranným výcvikem jezdeckých koní. Mním tím výcvik pod sedlem a v tahu.

O každých závěrečných cvičeních vidíme u trénů hipických zbraní větší nebo menší počet nemocných koní služby neschopných. Letos bylo jich méně, protože je odsunovaly vet. ambulance. K doprovodu a ošetřování jich bývají určováni zpravidla vojíni také méně schopní pro polní službu, jež vyžaduje plné zdatnosti tělesné i duševní. Tvoří se svými čtyřnohými svěřenci málo vítaný přívěsek, který je nezřídka eskadroně nebo baterii obtížnou přítěží.

V systemisovaném počtu koní, beztoho spoře vyměřeném, povstala ztráta, již velitel přenese tam, kde ještě úbytek nejspíše může postrádat, kde ztráta bolí nejméně. Úměrně se vzrůstajícím počtem neschopných koní klesá však schopnost jednotky k boji. Tu je nutno uchovat co nejdéle neztencenou a nezeslabenou, a proto musíme využít všech sil a schopností koně. A tu přicházím k jádru věci:

Příčinou neschopnosti k další službě bývají u jezdeckých koní nejčastěji otlaky sedlem anebo obříšníkem (u některých setnin je až 50% neschopných otláčeno), chromoty způsobené zánětem šlach, vazů a okostice, méně často kloubů a kopyta, dále zranění různého druhu, zejména zranění způsobená kopnutím. Poměrně zřídka se vyskytují v míru nákazy a choroby vnitřní vůbec.

Z koní, jež přidělil náš pluk na letošní závěrečná cvičení do tahu k pěším plukům a telegrafním praporům, bylo poměrně mnoho otláčeno na plecích kloubech od poprsních postrojů. Rozbor příčin oněch otlaků jezdeckými a tažnými postroji se vymyká z rámce tohoto článku.

Jezdeckého koně otláčeného nepřilíš těžce na hrudního od bočnice neb od obříšníku, spařeného na bedrách od houně nebo stíženého lehkou chromotou, v kroku neznatelnou, může být skoro vždy použito v tahu, byl-li arci předtím kdy zapřahán a zaučen. Neumí-li tahat, je veden u trénu nebo z nutnosti sedlán dále, až kulhá nápadně nebo až se otlak zvětší a prohloubí tak, že potřebuje k zahojení několika neděl, ba někdy i měsíců, a zanechá jízvy tvořící predisposici k novému otlaku. Naopak

lze často, ne vždycky, použít nouzově pod sedlem lehkého koně, zapřaženého ať v šestispřeží nebo ve voze, otláčeného na šíji nebo na předprsí chomoutem anebo poprsním postrojem a nahradit ho méně dobrým, ale tahavým koněm jezdeckým. Jistou potíž tu působí, je-li nutno přizpůsobovat sedlo nebo postroj. Takovou výměnou služby lze vyhovět i neotlačeným, slabším a opotřeбенějším koním jezdeckým a možno je tak déle uchovat pro službu.

Vždyť práce v klusu je za stejných okolností $4\frac{1}{4}$ krát, v evalu $8\frac{1}{4}$ krát větší než v kroku. Při zatížení hřbetu koná kůň v kroku $4\frac{1}{4}$ krát, v klusu 20krát větší práci než bez tohoto zatížení. Není tedy divu, že se koně tažní, kteří na vojně jen zřídka tahají opravdu těžké náklady, mnohem déle uchovávají než jezdečtí, jezdečtí zase vydrží mnohem déle u pěchoty než u dělostřelectva a u tohoto zase poměrně déle než u jezdeckých pluků, kde jsou na ně kladeny větší požadavky.

Převážné části tažných koní našeho dělostřelectva — lehkých i těžkých — je používáno v míru k jezdeckému výcviku. Rovněž tažní koně jezdeckta jej mají za sebou. Nouzová přeměna jich na jezdecké nemůže tedy působit zvláštní obtíže, ovšem nejsou-li silně opotřebováni nebo nemají-li zvláštních nectností.

Mnohem hůře jsme na tom s přeměnou jezdeckých koní na tažné, ač každý Jc kůň je schopen k tahu, co se týče jen tělesných vlastností.

Každá eskadrona má systemisované 2 tažné koně druhu Jc a zařazuje na to místo obyčejně koně, který je pod sedlo méně vhodný z různých příčin: málo chodivý, těžkopádný, opotřeбенý, náchylný ke kulhání, lechtivý na obříšník, kope po koních atd. Najdeme však v tahu i koně dobré pod sedlo, zapřaháné denně jen proto, že spolehlivě tahají.

Jediný pár však mnohdy eskadroně nestačí ani v kasárnách. Druhý se ještě sežene, ale s třetím bývá již potíž, nejsou-li tu právě na cvičení záložní koně nebo koně zatahání, k jichž vydání do soukromého užívání nedošlo. Dokud vydávaly jezdecké pluky z jara koně na revers, měli jsme značnou zálohu tahavých koní. Pomalu však oni přestárli mohykáni odvodního písmene C, D, E, F mizejí jeden za druhým.

Dávám zapřahat koně jezdecké, neschopné nebo méně schopné ke službě pod sedlem: lehce otláčené, rekonvalescenty po chromotách i jiných chorobách. Mírná práce v kroku bez jezdce prospívá jim více než dlouhé nečinné stání v stáji.

Myslím, že bychom měli zaučit v tahu nejen koně určené k vydání do zálohy, ale i co největší počet aktivních koní jezdeckých. Domnívám se, že tím přiježděný kůň bude mít větší cenu a nic neztratí. Nevěřím, že občasným, ne trvalým zapřaháním odvykne práci pod sedlem. Jeho nohám to určitě prospěje. Jednotlivé svaly krku, plece, hřbetu a zádi pracují sice jinak pod jezdce než v tahu, ale to, čemu se kůň jednou naučil, to tak snadno nezapomíná a za krátkou dobu si přisvojuje a přizpůsobuje se znovu. To vidíme na koních záložních. Nechei, aby mi bylo špatně rozuměno: Nemíním doporučovat zapřahání koní dresurních anebo osobních. Jistě se však snáze najde u nás kupec na koně přiježděného a zatahaného než na netahavého.

Nelze zatahovat všechny koně eskadrony, ale jistě většinu, a to nejspíše v prvním roce, brzy po jejich příchodu, jak to ostatně je nařízeno výnosem MNO. z r. 1927. Dostáváme remonty skoro vesměs domácího pů-

vodu a je pravděpodobně málo takových chovatelů, kteří by do 4 nebo 5 let koně nezapřahali vůbec. K zatahování koní je třeba především pochopení a dobré vůle velitele, potom několika zkušených a trpělivých vojáků (hospodářů, kočů) a hlavně času.

Doufejme, že se nám ho bude dostávat k tomu více při dvouleté přesměrné službě.

M. J.:

Činnost jezdeckta při průlomu na soluňské frontě v září 1918.

V moderní válce je nejcharakterističtější a nejvýhodnější úkolem pro armádní jezdeckto využití úspěchu, dosaženého na frontě armády.

Při průlomu nepřátelské fronty může jezdeckto přinést velký užitek tím, že rozšíří úspěch. Je-li vrženo kupředu, může i poměrně slabé jezdeckto přehradit důležité směry, zdržovat příchod nepřátelských záloh, uvést v nepořádek tyl a odříznout protivníkovi ústupové cesty. Při tom čím je nepřátelský duch více otráven, tím větší jsou naděje na úspěch takové jezdecké operace.

Jednou z nich je výborně založená a skvěle provedená, značně složitá i dlouho trvající operace francouzského jezdeckta po průlomu německo-bulharské fronty v září a říjnu 1918.

O této operaci se někde soudí, že tak velkého úspěchu bylo možno dosáhnout jenom proto, že duch hlavního protivníka na této frontě, t. j. bulharské armády, byl neobyčejně pokleslý. Proti tomu lze však namítnout, že právě použití jezdeckta do tylu protivníkova v takové chvíli svědčí o jeho obratném použití.

Operace ta je zajímavá nejen po stránce všeobecné, ale zvláště proto, že byla provedena za podmínek pro jezdeckto neobyčejně nevýhodných. Terén byl silně hornatý a roční doba — podzim — vyznačuje se v onom kraji chladným a deštivým počasím. Činnost jezdeckta byla tím neobyčejně ztížena a byla pro ně velmi obtížnou zkouškou, ale přestálo ji skvěle.

*

V září 1918 byla všeobecná situace na makedonském válečném poli tato: Německo-bulharské armády držely tak zvanou soluňskou frontu od východu na západ ve vzdálenosti asi 40—60 km na sever od soluňské rovnoběžky. (Náčrt 1.)

„Východní“ francouzská armáda (l'armée d'Orient) bránila frontu od ohybu řeky Černé po jezero Ochridské. Na východ od ní byla srbská a anglická vojska, na západ Italové. Nepřítel držel frontu k východu od řeky Vardaru dvěma bulharskými armádami k západu odtud 11. německou armádou, která se však skládala téměř výhradně z bulharských vojsk.

Duch vojska na obou stranách. Zatím co dohodová vojska, třebaš unavená, doufala po vystoupení Spojených států ve vítězství, byla bulharská armáda nezádržně na cestě k rychlému rozkladu. Nedostatek v zásobování potravinami, oděvem i obuví, všeobecná únava